การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำจังหวัดอุบลราชธานี แบบเกษตรกรมีส่วนร่วม

หัวหน้าการทดลอง ศิริรัตน์ กริชจนรัช ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำจังหวัดอุบลราชธานี แบบเกษตรกรมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำ ในระดับพื้นที่เพื่อยกระดับผลผลิตและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์งาดำ การทดสอบ ประกอบด้วย 2 กรรมวิธี คือ กรรมวิธีทดสอบ (งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3) และกรรมวิธีเกษตรกร (งาดำพันธุ์พื้นเมือง) เริ่มดำเนินการทดสอบปี 2560 ในพื้นที่ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีเกษตรกรเข้าร่วมทดสอบจำนวน 8 ราย การทำแปลงทดสอบไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากประสบปัญหาแล้ง เกษตรกรไม่สามารถให้น้ำเสริมได้ และปี 2561 ดำเนินการทดสอบในพื้นที่ตำบลนาเยีย และตำบลนาดี อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี มีเกษตรกรเข้าร่วมทำแปลงทดสอบ 10 ราย พบว่า ผลผลิตเมล็ดพันธุ์สูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง 50.49% (ผลผลิตเมล็ดพันธุ์อยู่ที่ 108 กก./ไร่) คุณภาพเมล็ดพันธุ์งาที่อายุ 0-4 เดือนหลังเก็บรักษา พบว่า ความงอกของเมล็ดพันธุ์งาดำอุบลราชธานี 3 มีความงอก 84-94% ซึ่งสูงกว่างาดำพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งมีความงอก 80-84% แต่ทั้ง 2 พันธุ์ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของกรมวิชาการเกษตรที่กำหนดไว้ (ความงอกไม่น้อยกว่า 80%) การผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำ ทั้ง 2 พันธุ์ มีต้นทุนการผลิต คือ 4,100-4,150 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิของการผลิตงาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3 อยู่ที่ 6,400 บาทต่อไร่ ส่วนการผลิตงาดำพันธุ์พื้นเมือง อยู่ที่ 4,525 บาทต่อไร่ สัดส่วนรายได้ต่อการลงทุน (Benefit and Cost ratio : BCR) ของการผลิตงาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3 เท่ากับ 1.56 สูงกว่าการผลิตงาดำ พันธุ์พื้นเมือง ซึ่งมีค่า 1.09 (ราคางากิโลกรัมละ 100 บาท) ปี 2562 และ 2563 ได้จัดทำแปลงต้นแบบการผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3 ปี 2562 จำนวนเกษตรกรแปลงต้นแบบ 9 ราย พบว่า ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ 66 กก./ไร่ ความงอกครั้งแรกถึงหลังเก็บรักษาได้ 4 เดือน อยู่ที่ 86-96% ตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของกรมวิชาการเกษตรที่กำหนดไว้ จึงสามารถใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้ ปี 2563 จำนวน 7 ราย พบว่า ผลผลิตเฉลี่ย 67 กก./ไร่ ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ 61 กก./ไร่ และมีความงอกครั้งแรกจนถึงเก็บรักษาเมล็ดที่ 4 เดือน อยู่ที่ 82-97% ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของแปลงต้นแบบทั้ง 2 ปี อยู่ที่ 4,100 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,700-7,600 บาทต่อไร่ BCR เท่ากับ 1.63-1.85 การประเมินการยอมรับของเกษตรกรที่เข้าร่วมทดสอบต่อเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาดำของกรมวิชาการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก ในด้านต้นทุนการผลิต และด้านการให้ข้อมูลการผลิตของเจ้าหน้าที่ แต่ยอมรับต่อเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์งาของกรมวิชาการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังมีความยุ่งยากในการป้องกันหนอนห่อใบงา การเก็บเกี่ยวการทำความสะอาด และปรับปรุงคุณภาพผลผลิตหลังการเก็บ จากการศึกษาดูงานแปลงต้นแบบการผลิตงาดำ (Field day) ในวันที่ 3 เมษายน 2562 โดยมีเกษตรกรจาก อำเภอเมือง อำเภอวารินชำราบ อำเภอสว่างวีระวงศ์ และอำเภอเขื่องใน

จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 20 ราย และวันที่ 30 กรกฎาคม 2563 ซึ่งเป็นการปลูกในสภาพไร่ในฤดูฝน โดยมีเกษตรกรจากอำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวน 20 ราย เกษตรกรที่ร่วมศึกษาดูแปลงต้นแบบให้ความสนใจและพึงพอโดยภาพรวมในระดับดีมาก และมีความพึงพอใจในเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร คือ งาดำพันธุ์อุบลราชธานี 3 เนื่องจากเมล็ดมีขนาดโต สีสม่ำเสมอ ความงอกในแปลงสูง และไม่มีการปนของพันธุ์

คำสำคัญ : เกษตรกรมีส่วนร่วม การผลิตเมล็ดพันธุ์